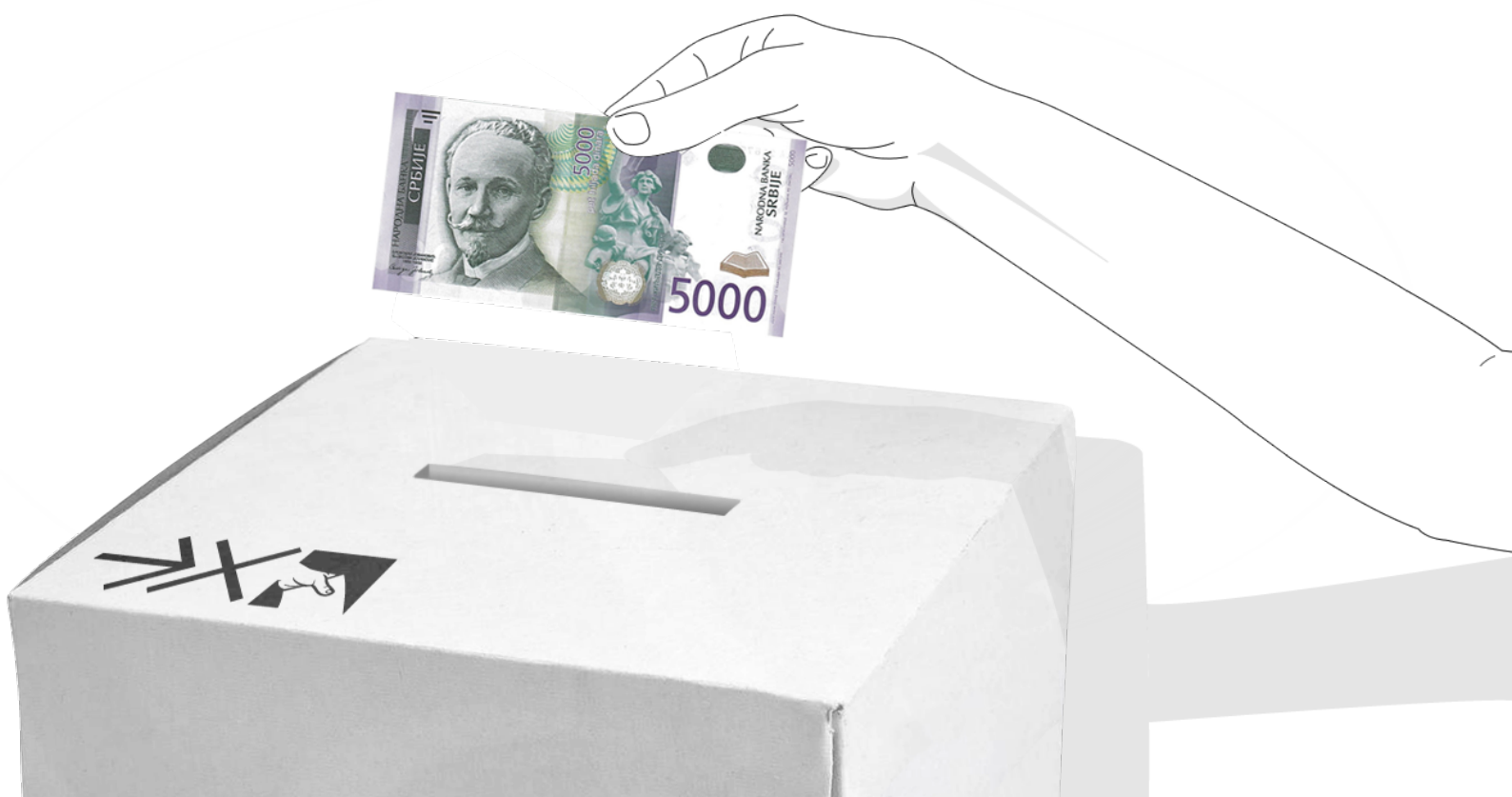

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

VIII socioekonomsko istraživanje Nacionalne koalicije za decentralizaciju

KOLIKO SU KOŠTALA, A ŠTA SU DONELA UČESTALA IZBORNA NADMETANJA U SRBIJI

KOLIKO SU KOŠTALA, A ŠTA SU DONELA UČESTALA IZBORNA NADMETANJA U SRBIJI

ZA IZBORNU KAMPANJU NA PREDSEDNIČKIM IZBORIMA POBEDNIČKI KANDIDAT ALEKSANDAR VUČIĆ IMAO JE VIŠE SREDSTAVA NEGO SVIH 10 PROTIVKANDIDATA ZAJEDNO, TE TROSTRUKO VIŠE NOVCA OD TOMISLAVA NIKOLIĆA KOJI JE POBEDIO NA PREDHODNIM PREDSEDNIČKIM IZBORIMA

Kampanja za ovogodišnje predsedničke izbore bila je za četvrtinu skuplja nego kampanja za predsedničke izbore održane 6. maja 2012. godine. U Vučićevoj kampanji za oglašavanje u medijima izdvojeno je 83 odsto ukupnih sredstava za kampanju, a u kampanji Tomislava Nikolića za tu namenu bilo je opredeljeno manje od 15 odsto ukupnih sredstava. U poslednjih pet godina za izbore na centralnom nivou iz državnog budžeta izdvojeno je devet milijardi, od kojih više od 60 odsto za vanredne izbore. Analiza NKD-a pokazuje da je za iznos budžetskih sredstava opredeljenih za vanredne parlamentarne izbore 2014. i 2016. godine Skupština Srbije je mogla da radi skoro 22 meseca.

** U ovoj analizi korišćeni su zvanični podaci Ministarstva Finansija, Ministarstva Državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije, Republičke izborne komisije, Upravnog suda, Agencije za borbu protiv korupcije, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija i Republičkog zavoda za statistiku prikupljeni na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja*

*** Podaci iz ovog izveštaja mogu se slobodno koristiti uz navođenje izvora*

OSNOVNI PODACI

Troškovi izbornih kampanja za predsedničke izbore 2012. i 2017. godine

Izborna kampanja na izborima za predsednika Srbije održanim 2. aprila ove godine koštala je ukupno milijardu i trista trideset i četiri miliona dinara (1.334.669.888,28 rsd), odnosno skoro jedanaest miliona evra, a predsednički kandidat koji je pobedio na izborima, Aleksandar Vučić, imao je na raspolaganju skoro 60 odsto ukupnih sredstava obezbeđenih za kampanju (u iznosu od bezmalo 800 miliona dinara¹), odnosno više nego svih deset preostalih kandidata zajedno, pokazali su izveštaji o troškovima izborne kampanje političkih subjekata koji su bili predlagači predsedničkih kandidata, a koje je nedavno objavila Agencija za borbu protiv korupcije².

Prema ovim izveštajima, ubedljiva **finansijska prednost u kampanji pobjedničkog predsedničkog kandidata**, koji je bio i kandidat vladajućih stranaka, **posledica je činjenice da je on pobedio u prvom izbornom krugu**, što mu je obezbedilo veća sredstva za kampanju iz budžeta Republike Srbije, **ali i posledica toga što je imao neuporedivo veće vanbudžetske izvore prihoda od svih drugih predsedničkih kandidata.**

Koalicija oko Srpske napredne stranke (SNS), koja ga je kandidovala, imala je, recimo, čak **dvostruko veći iznos "sopstvenih prihoda" nego svih deset drugih predlagača³**, kao i tri i po puta više "priloga fizičkih lica"⁴ nego devet drugih predlagača zajedno (ne računajući priloge koje je prikupila GG „Moramo bolje“). Koalicija devet stranaka okupljenih oko Srpske napredne partije prikupila je ukupno dvesta sedamdeset četiri i po miliona dinara. **U pogledu ukupnog iznosa "priloga fizičkih lica" koaliciji oko SNS-a približno je da mogla "parira" samo Grupa građana "Moramo bolje"**, koja je prikupila nešto manje od dvesta dvadeset i četiri miliona dinara⁵.

¹ 799.961.564 rsd

² Svi podaci mogu se naći na zvaničnom sajtu Agencije za borbu protiv korupcije (<http://www.acas.rs/acasPublic/pretragaTroškoviKampanje.htm>)

³ koji su imali ukupno pedeset i osam miliona dinara (58.643.840 rsd)

⁴ Dvesta sedamdeset četiri i po miliona dinara (274.571.500,00 rsd)

⁵ Dvesta dvadeset i tri miliona dinara (223.913.264,12 rsd)

Izborna kampanja za ovogodišnje predsedničke izbore bila je za četvrtinu skuplja (24,66 odsto) nego kampanja za predsedničke izbore održane 6. maja 2012. godine. Kampanja za izbore 2012. godine koštala je trista dvadeset devet miliona dinara manje nego ona u aprilu 2017. Ovogodišnji izborni pobednik, Vučić, u izbornoj kampanji raspolagao je sa čak tri puta više sredstava nego Tomislav Nikolić, koga je takođe kandidovala SNS, koja je, međutim, tada bila u opoziciji.

Toliko velika razlika posledica je ne samo činjenice da je Vučić, za razliku od Nikolića, pobedio u prvom krugu, već i činjenice da su 2012. godine, zajedno sa predsedničkim, održani i parlamentarni, pokrajinski i lokalni izbori, što po pravilu umanjuje "cenu" svakog od pojedinačnih izbornih nadmetanja.

Do takve disproporcije došlo je, svakako, i zbog toga što su **Vučićevi predlagači** za potrebe kampanje **uspeli da, iz vanbudžetskih izvora, obezbede čak trista osamdeset i pet miliona⁶ više nego predlagači Nikolića.** Vučićevi predlagači su, recimo, obezbedili dvesta sedamdeset četiri miliona dinara više od "priloga fizičkih lica", 115.000.000 stotinu i petnaest miliona više iz "sopstvenih izvora" tri miliona dinara više od "priloga pravnih lica". U Nikolićevoj kampanji priloga fizičkih lica bili su simbolični, a nije bilo ni dinara "sopstvenih prihoda" i "priloga pravnih lica".

Na predsedničkim izborima 2012. odnos između iznosa sredstava obezbeđenih za kampanju pojedinačnih predsedničkih kandidata bio je značajno ujednačeniji nego na ovogodišnjim izborima. Pobednik tadašnjih izbora Tomislav Nikolić imao je na raspolaganju 25,44 odsto ukupnih prihoda za tu svrhu, a njegov protivkandidat, Boris Tadić, koga je predložila koalicija oko Demokratske stranke (DS), koja je tada bila vladajuća, 37,09 odsto ukupnih prihoda.

Razlika između tadašnjih i ovogodišnjih izbora je i u načinu trošenja sredstava namenjenih za oglašavanje u medijima. U kampanji Aleksandra Vučića je za potrebe oglašavanja u medijima izdvojeno čak 83 odsto ukupnih sredstava (664 miliona dinara⁷), od čega 64,30 odsto za oglašavanje na televiziji. Na izborima 2012. godine u kampanji Borisa Tadića za oglašavanje u medijima izdvojeno je 75,41 odsto (281 milion dinara⁸), a u kampanji Tomislava Nikolića samo 14,85 odsto sredstava (trideset i osam miliona dinara)⁹.

⁶ 385.895.363 rsd

⁷ 664.089.857,50 rsd

⁸ 281.295.951,51 rsd

⁹ 38.000.000 rsd

Izveštaji političkih subjekata pokazuju i da se u kampanjama predsedničkih kandidata koji su u vreme održavanja izbora istovremeno bili i visoki državni funkcioneri nije vodilo računa da novčana sredstva za oglašavanje prioritetno “dobiju” javni servis ili mediji u kojima država ima upravljačka prava (Politika, Večernje novosti, i slično). **U ovogodišnjoj kampanji Aleksandra Vučića, koji je u vreme održavanja izbora bio predsednik Vlade, najviše novca inkasirali su Televizija Pink i dnevni list Blic.** U kampanji Borisa Tadića, koji je 2012. godine u vreme održavanja izbora bio predsednik Srbije, najviše novca za televizijsko oglašavanje dobila je, doduše, RTS, ali je za oglašavanje u novinama prednjačio, takođe, Blic.

I u kampanji na parlamentarnim izborima političke stranke/koalicije koje su činile republičku vlast nisu vodile računa da sredstva za oglašavanje prioritetno dobiju javni servis i mediji u kojima država ima upravljačka prava. Na izborima 2014. i 2016., koalicija oko SNS-a, koja je tada činila okosnicu republičke vlasti, najviše sredstava opredelila je televizijama Pink i Prva, odnosno listovima Alo, 24 sata i Informer. Na izborima 2012, koalicija oko DS-a, koja je predvodila republičku vlast, najviše novca uplatila je takođe Televiziji Pink, odnosno listu Blic.

Na parlamentarnim izborima od 2012. godine do danas iznos sredstava za izbornu kampanju koje politički subjekti obezbeđuju izvan budžeta varirao je u zavisnosti da li je reč o strankama/ koalicijama koje su na vlasti ili u opoziciji. I koalicija oko SNS i koalicija oko DS inkasirale su značajno više prihoda za kampanju iz vanbudžetskih izvora kada su na vlasti, posebno onih iz “sopstvenih izvora” ili “priloga pravnih lica”, ali i “kredita i zajmova”, koji bezmalo nestaju kada se one nalaze u opoziciji.

ALTERNATIVNI REZULTAT IZBORA

Ovogodišnji predsednički izbori, koji su bili redovni, predstavljaju pete “centralne” izbore u poslednjih pet godina, od kojih su tri izborna ciklusa bila vanredna. Tokom 2012. organizovani su vanredni predsednički i redovni parlamentarni izbori, 2014- vanredni parlamentarni, a 2016- vanredni parlamentarni izbori. Od uvođenja

Agencija za borbu protiv korupcije je u svom Izveštaju o kontroli finansiranja izborne kampanje 2012. godine upozorila da je kod pojedinih političkih subjekata u strukturi ukupnih rashoda precenjen iznos “ostalih troškova”, a potcenjen iznos “troškova oglašavanja”, “izbornog materijala” i “javnih događaja”, što je “uglavnom posledica načina iskazivanja podataka”

http://www.acas.rs/wpcontent/uploads/2011/05/Prvi_izvetaj_o_kontroli_finansiranja_politickih_subjekata_izborne_kampanje_2012_sa_prilozima.pdf

višestranačkog sistema u Srbiji održano je 10 predsedničkih i 11 parlamentarnih izbora¹⁰.

Država Srbija i njeni građani su u poslednjih pet godina samo za izbore na centralnom nivou izdvojili najmanje devet milijardi dinara, od kojih više od 60 odsto za vanredne izbore, za čije održavanje nije postojala realna potreba jer je državna administracija funkcionisala nesmetano, a vlast imala stabilnu većinu, pokazuju podaci Ministarstva finansija i Republičke izborne komisije (RIK), kao i dostupni podaci državnih organa i organizacija koja se za sredstva obraćaju direktno Vladi¹¹.

U obrazloženjima za raspisivanje svih vanrednih predsedničkih i parlamentarnih izbora u poslednjih pet godina kao osnovni motiv navodi se “nastavak i/ili ubrzanje reformi na putu Srbije ka Evropskoj uniji”. **Svaki izborni ciklus u tom periodu je, međutim, usporio reforme, što je između ostalih konstatovala i sama Evropska komisija u Godišnjim izveštajima o napretku Srbije, u kojima se, recimo, ocenjuje da su izbori “prekinuli zakonodavnu aktivnost”¹² ili “ograničili napredak u implementaciji postignutih sporazuma sa Kosovom”¹³.**

Evropska komisija, takođe, u Godišnjim izveštajima vezanim za ovaj period ponavlja ocene o nedostatku obiljnijeg reformskog napretka Srbije u oblastima “od posebne važnosti” za njeno približavanje EU, kao što su pravosuđe, borba protiv korupcije, sloboda medija i normalizacija odnosa sa Prištinom. Izvesna reformska usporenost Srbije vidljiva je i u činjenici da je od 2012. godine do danas otvoreno deset od ukupno 35 pregovaračkih poglavlja za članstvo u Evropskoj uniji (EU), od kojih su samo dva privremeno zatvorena.

Svi vanredni predsednički i parlamentarni izbori održani su uprkos stabilnoj situaciji u državi, koja je konstatovana i u zvaničnim predlozima za njihovo raspisivanje, čime je indirektno negirana realna potreba za njihovim raspisivanjem. Pre godinu dana, na primer, tadašnji premijer Srbije Aleksandar Vučić potpisao je predlog Vlade za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora, navodeći u obrazloženju da je Srbija

¹⁰ Republički zavod za statistiku, Baza podataka

¹¹ Državni organi i organizacije koji se za sredstva za potrebe izbora obraćaju direktno Vladi su Ministarstvo spoljnih poslova, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Upravni sud, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija i Agencija za borbu protiv korupcije. Nacionalna koalicija za decentralizaciju je, po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, od njih zahtevala sveobuhvatne podatke o budžetskim sredstvima koja su potrošili na svim izborima u ovom periodu, ali su oni dostavili nepotpune podatke

¹² http://www.zis.gov.rs/upload/documents/pdf_sr/pdf/Izvestaj%20EK_2012_srp.pdf

¹³ http://civilnodrustvo.gov.rs/upload/documents/Razno/2016/godisnji_izvestaj_16_srp.pdf

“politički i ekonomski stabilna zemlja (sa jasnim perspektivama napretka i prosperiteta)”¹⁴.

Iste argumente o “stabilnosti države” Vučić je u prvoj polovini ove godine, međutim, iskoristio da obrazloži odluku da istovremeno sa predsedničkim, neće biti organizovani i vanredni parlamentarni izbori. Za njihovo održavanje “ne postoje razlozi” pošto Srbija “ima stabilnu većinu u Narodnoj skupštini i stabilnu ekonomiju”, rekao je novinarima¹⁵.

Za iznos budžetskih sredstava opredeljenih za vanredne palamentarne izbore održane u poslednjih pet godina, Skupština Srbije mogla je nesmetano da radi bezmalo dve godine. Za iznos koji je izdvojen za izbore 2014. godine (1.970.004.238 dinara) taj skupštinski saziv mogao je da funkcioniše 11 meseci (336 dana), a za iznos koji je obezbeđen za izbore 2016. godine (1.662.678.869)- deset i po meseci (319 dana).

Zbog vanrednih parlamentarnih izbora 2012. i 2014. godine ukupna pauza u donošenju zakona iznosila je 11 meseci.

Broj zakona koji se u izbornim godinama usvaja po hitnom postupku je značajno veći nego nego njihov broj u neizbornom periodu. U izbornim godinama (2012., 2014., 2016.) po hitnom postupku doneto je čak 70,6 odsto zakona (257 zakonskih akata). Na taj način su usvajani čak i sistemski zakoni- što Zakon o državnoj upravi¹⁶ ne dopušta, među kojima su bili Zakon o privremenom uređivanju isplata plata i penzija, Zakon o energetici, Zakon o javnom beležništvu ili set medijskih zakona. Prema dostupnim podacima, u najbližim neizbornim godinama, broj zakonskih akata koji su usvojeni po hitnom postupku bio je manji od 45 odsto.

Ovo istraživanje Nacionalne koalicije za decentralizaciju otkrilo je, takođe, da nijedan nadležni državni organ u Srbiji ne poseduje sveobuhvatne podatke o svim izbornim troškovima¹⁷.

¹⁴http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=03&dd=03&nav_category=11&nav_id=1103411

¹⁵ <http://rs.n1info.com/Comment/StandardComment/349102/Vesti/Vesti/Vucic-potvrdio-Nece-bit-vanrednih-parlamentarnih-izbora.html>

¹⁶ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_drzavnoj_upravi.html

¹⁷ *Republička izborna komisija ne poseduje podatke o troškovima finansiranja izborne kampanje učesnika izbora, kao ni o troškovima državnih organa i organizacija koji se za pokrivanje troškova direktno obraćaju Vladi (Ministarstva spoljnih poslova, Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, Upravnog suda, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Republičkog zavoda za statistiku i Agencije za borbu protiv korupcije).*

Zakonski okvir i procedura

Izbore na centralnom nivou načelno regulišu Ustav Republike Srbije, Zakon o Narodnoj skupštini, Zakon o izboru narodnih poslanika i Zakon o predsedniku Republike. Nijedan od tih propisa ne utvrđuje konkretnije razloge zbog kojih se raspisuju vanredni izbori.

Finansiranje troškova izborne kampanje uređeno je Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti¹⁸. Za pokrivanje troškova izborne kampanje država izdvaja iznos od 0,07 odsto poreskih prihoda budžeta Republike Srbije. Raspodela ovih sredstava razlikuje se u zavisnosti da li su u pitanju predsednički ili parlamentarni izbori.

Na predsedničkim izborima svaki učesnik pre održavanja izbora dobija 50 odsto budžetskih sredstava, u jednakim iznosima za svakog od njih. Ako predsednik Republike bude izabran u prvom krugu, preostalih 50 odsto budžetskih sredstava dodeljuje se predlagачu kandidata koji je izabran. Ako, pak, bude izabran u drugom krugu, preostalih 50 odsto budžetskih sredstava se u jednakim iznosima uplaćuje predlagачima dva kandidata koji učestvuju u drugom krugu.

Na parlamentarnim izborima, podnosioci proglašanih izbornih lista za pokriće troškova izborne kampanje dobijaju 20 odsto opredeljenih sredstava, u jednakim iznosima, u roku od pet dana od dana proglašenja svih izbornih lista. Preostali deo sredstava (80 odsto) dodeljuje se podnosiocima izbornih lista koje su osvojile mandate, srazmerno broju osvojenih mandata.

Ministarstvo finansija, pak, ima podatke o troškovima izborne kampanje, ali ne i podatke o troškovima koji idu preko RIK-a, kao ni podatke o troškovima državnih organa i organizacija koje se za njihovo pokrivanje direktno obraćaju Vladi. Podaci Ministarstva finansija i Agencije za borbu protiv korupcije o troškovima izborne kampanje se razlikuju.

¹⁸ http://paragraf.rs/propisi/zakon_o_finansiranju_politickih_aktivnosti.html

➤ **IZBORNA KAMPANJA NA PREDSEDNIČKIM IZBORIMA U POSLEDNJIH PET GODINA**

➤ **Predsednički izbori 2017:**

Redovni izbori za predsednika Republike Srbije 2017. održani su 2. aprila. Na izborima je učestvovalo 11 predsedničkih kandidata. Pravo glasa na izborima imalo je 6.724.949 građana.

Na ovim izborima u prvom krugu izabran je Aleksandar Vučić, kandidat koalicije oko Srpske napredne stranke, koji je dobio 55,08 odsto glasova. On je treći predsednik Srbije koji je pobedio u prvom krugu glasanja, pre njega je to učinio Slobodan Milošević, na predsedničkim izborima 1990. i 1992. godine.

Vučić je na taj način postao peti predsednik Republike Srbije od 1990. godine, odnosno treći predsednik od njene samostalnosti. Ovi predsednički izbori bili su 11. izbori za predsednika Republike Srbije od 1990., odnosno treći od njene samostalnosti.

- **Aleksandar Vučić je bio kandidat koalicije Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Socijaldemokratske partije Srbije, Jedinstvene Srbije, Partije ujedinjenih penzionera Srbije, Pokreta socijalista, Srpskog pokreta obnove, Pokreta Snaga Srbije-BK- Bogoljub Karić, Saveza vojvođanskih Mađara.**¹⁹
- ✓ Ukupni prihodi na ovim izborima iznosili su 1.334.669.888,28 dinara. Pobednicki kandidat, koji je ujedno bio i kandidat vlasti, na ovim izborima ostvario je prihod od 799.961.564 dinara, odnosno 59,94 odsto ukupnih sredstava obezbeđenih za izbore. Uočljivo je i da je kandidat koalicije oko SNS-a imao neuporedivo više “priloga fizičkih lica” i “sopstvenih sredstava” od kandidata drugih političkih subjekata.

Od ukupno 799.961.564 dinara, iz državnog budžeta obezbeđeno je 407.390.064 dinara, “prilozi fizičkih lica” iznosili su 274.571.500 dinara, “prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja” 3.000.000, a “sopstvena sredstva” 115.000.000 dinara. Svi prilozi fizičkih lica bili su identični i iznosili po 40.000 dinara. Koalicija oko SNS-a nije imala “kredite i zajmove”.

- ✓ Ukupni troškovi kampanje iznosili su 794.209.207,92 dinara. Troškovi izbornog materijala iznosili su 89.210.453,80 dinara, a troškovi javnih događaja (mitinga, konvencija i drugih manifestacija)- 26.826.224,58 dinara.

Troškovi oglašavanja bili su ubedljivo najznačajniji i iznosili su 664.089.857,50, što je čak 83,02 odsto ukupnih troškova kampanje. Samo za televizijsko oglašavanje potrošeno je

¹⁹ <http://www.rik.parlament.gov.rs/izbori-za-predsednika-republike-2017-konacni-2004.php>

501.369.674,36 dinara, odnosno čitavih 75,50 odsto ukupnih sredstava za oglašavanje. Za emitovanje predizbornih spotova ukupno je isplaćeno 488.298.211,96 dinara, što je 97,39 odsto ukupnih sredstava za televizijsko oglašavanje, a za zakup termina 13.071.462,40 dinara, ali nije navedeno na kojim televizijama.

Za emitovanje spotova Televiziji Pink isplaćeno je 118.001.483,19 dinara, što je čak četvrtina ukupnih sredstava potrošenih za emitovanje spotova (24,17 odsto). Nacionalnom javnom servisu je za ovu namenu isplaćeno nešto manje novca- 107.085.984,00 dinara, odnosno 21,93 odsto. Televizija Prva je od emitovanja spotova “zaradila” 105.345.764, 21 dinara (21,57 odsto), Televizija Happy- 74.000.000 (15,15 odsto), a B92- 20.259.030,08 dinara (4,15 odsto).

Javno oglašavanje Vučićeve kandidature realizovano je i preko agencije Tanjug- čiji je pravni status nakon “izlaska države iz vlasništva” nedovoljno definisan, a u delu stručne javnosti i osporavan, kao i preko više regionalnih i lokalnih medija u Srbiji.

Za oglašavanje u štampi koalicija oko SNS-a koja je kandidovala Vučića potrošila je ukupno 124.493.049,38 dinara. Za oglašavanje u Blicu potrošeno je 29.491.025, 91 dinara, odnosno bezmalo četvrtina ukupnih sredstava opredeljenih za štampu (23,69 odsto). Slede Večernje novosti, sa inkasiranih 21.364.932 dinara (17,16 odsto), a odmah potom Informer, sa 19.512.640,22 dinara (15,67 odsto), kojeg u stopu sledi Kurir, sa 19.237.200 dinara (15,45 odsto). Iz njih zaostaju izdanja Politike, za koja je izdvojeno 12.521.715,22 dinara (10,06 odsto), list Alo (8.801.357,18 dinara), Srpski telegraf (7.863.940), novosadski Dnevnik (4.257.120), Pečat (642.735,13), Blic žena (407.767,72) i Story (392.616 dinara).

Za oglašavanje na internetu, preko veb sajtova i na druge načine, izdvojeno je 31.924.173,76 dinara.

Predlagač Vučića imao je i “troškove angažovanja marketinške agencije”, u iznosu od 3.333.371,4 dinara, koji je isplaćen agenciji Ipsos (Strategic Marketing). U izveštaju objavljenom na sajtu Agencije sadržaj angažovanja Ipsosa nije naveden. U vreme kampanje nisu rađena javnomnjenjska istraživanja, navodi se u izveštaju.

- **Saša Janković, kandidat Grupe građana “Za Srbiju bez straha”**
- ✓ Ukupni prihodi političkog subjekta koji ga je kandidovao iznosili su 30.872.929,25 dinara. Prihodi iz državnog budžeta iznosili su 29.170.909 dinara, “prilozi fizičkih lica” 1.372.020,25 i “prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja” 330.000 dinara. Prilozi fizičkih lica kretali su se od 200 do 100.000 dinara. Ovaj politički subjekt nije imao “sopstvena sredstva” I nije podizao “kredite i zajmove”.
- ✓ Ukupni troškovi iznosili su 30.924.604,29 dinara. “Troškovi izbornog materijala” su bili 9.584.025,65 dinara, a “troškovi javnih događaja” 6.386.598,31 dinara.

“Troškovi oglašavanja” iznosili su 10.880.314,30 dinara. Najviše je dato na oglašavanje na televizijama, na kojima nije bilo zakupljenih termina već su emitovani isključivo spotovi. Od ukupno 3.820.651,35 dinara namenjenih spotovima, za njihovu izradu utrošeno je 2.505.105,80, a za emitovanje 1.315.545,55 dinara. Najviše novca za emitovanje spotova dato je Televiziji N1 (491.305,55 dinara), a ostatak jer raspoređen na više regionalnih i lokalnih televizija.

Za emitovanje oglasa na više radio stanica potrošeno je ukupno 1.206.300 dinara. Jankovići predlagači nisu potrošili ni dinar za oglašavanje u štampi. Za oglašavanje na internetu potrošeno je ukupno 1.979.335,75.

Jankovićev tim je tokom kampanje angažovao marketinšku agenciju Srebrn- Tuš doo Beograd, kojoj je isplaćeno 121.944 dinara, ali u izveštaju nije navedeno za koju vrstu marketinške usluge. Izvesno je da za vreme kampanje nije bilo javnomnjenškog istraživanja.

- **Ljubiša Preletačević Beli, kandiati Grupe građana “Beli- Samo jako”**
- ✓ Ukupni prihodi ovog političkog subjekta iznosili su svega 2.511.152,91 dinara, što je, zajedno sa iznosom predsedničkog kandidata Miroslava Parovića, najniži iznos za kampanju na ovim izborima. Iz budžeta je prihodovao samo 1.002.664 dinara, mada je po zakonu imao pravo na 29.170.909 dinara. “Prilozi fizičkih lica” iznosili su 1.431.038,91 dinara, a “prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja” 77.450 dinara. Fizička lica su prilagala od 100 do 50.000 dinara. Nije bilo “sopstvenih sredstava” političkog subjekta, niti su uzimani “kredit i zajmovi”.
- ✓ Ukupni rashodi njegove kampanje iznosili su takođe 2.511.152,91 dinara. Na “izborni materijal” potrošeno je manje nego u kampanji bilo kog drugog kandidata- 508.000 dinara, od čega najviše na blokove, olovke, šolje, fascikle, upaljače i slično, dok skupljeg materijala, kao što su bilbordi, nije bilo. Na “javne događaje” potrošeno je samo 222.181 dinara, što je takođe manje nego kod drugih kandidata.

I “troškovi oglašavanja” bili su najniži u celokupnoj kampanji i iznosili su samo 132.628 dinara. Za izradu spota izdvojeno je 130.000 dinara, a za njegovo emitovanje ni dinar, pošto je “emitovan na RTS-u u toku besplatnog termina rezervisanog za predizborno predstavljanje kandidata”. Nije bilo nikakvog oglašavanja na radiju i u štampi. Za oglašavanje na internetu potrošeno je 2.628. dinara

Predlagači Preletačevića nisu angažovali marketinške agencije, niti su tokom kampanje radili javnomnjenška istraživanja.

○ **Vuk Jeremić, kandidat Grupe građana “Moramo bolje”**

- ✓ Ukupni prihodi u kampanji političkog subjekta koji je predložio Jeremića iznosili su ukupno 261.794.608,12 dinara i bili drugi po iznosu na ovim izborima. Iznos prihoda u Jeremićevoj kampanji predstavljao je jednu trećinu (32,73 odsto) prihoda u kampanji Aleksandra Vučića, a bio osam i po puta veći od prihoda za kampanju Saše Jankovića, koji je po broju glasova bio drugoplasirani.

Najveći deo prihoda političkog subjekta koji je kandidovao Jeremića potiče od “priloga fizičkih lica”, koji iznosi 223.913.264,12 dinara, što je čak 85,53 odsto ukupnih prihoda. Iznos pojedinačnih priloga kreće se od 6.000 do čak 920.000 dinara, a iznos većine priloga je iznad 500.000 dinara. Iz državnog budžeta obezbeđeno je samo 29.170.909 dinara, dok su “pravna lica i međunarodna politička udruženja” priložila ukupno 8.710.435 dinara. U kampanji nije bilo “sopstvenih sredstava”, niti su za nju uzimani “zajmovi i krediti”.

- ✓ Ukupni troškovi ove kampanje iznosili su takođe 261.794.608,12. Na “izborni materijal” potrošeno je 44.911.414,73, a na “javne događaje” 18.884.083,55 dinara.

“Troškovi oglašavanja” iznosili su ukupno 179.978.856,53. Najviše je potrošeno za oglašavanje na televiziji (123.893.761,78 dinara), od kojih 114.622.981,38 dinara za emitovanje spotova. Najviše sredstava za tu namenu dobila je Antena group- TV Prva 44.628.444, TV Prva Plus- 2.541.563, 21, a TV B92- 11.168.378,32 dinara. Sledi RTS (37.474.340,62 dinara), Televizija Happy (12.634.312,50), te regionalne i lokalne televizije. Za oglašavanje na radiju izdvojeno je 2.997.761,23 dinara.

Za oglašavanje u štampi potrošeno je ukupno 31.420.153,38 dinara. Najviše sredstava dobili su mediji Ringier Axel Springera- Blic, Alo i NIN (13.712.193,55 dinara), zatim Kurir (8.244.516,35), Večernje novosti (4.379.347,14), Nedeljnik i Njujork tajms (2.061.834,11), Danas (1.883.705,82), izdanja Politike (746.817, 91),nedeljnik Vreme (355.007,39) i Čačanski glas (36.731,11 dinara).

Za oglašavanje na internetu potrošeno je ukupno 14.970.398,82 dinara.

Za “troškove angažovanja marketinške agencije”- Initiative medija, izdvojeno je 3.559.932,13 dinara. U objavljenom izveštaju nije navedeno koje marketinške usluge su izvršene. Tokom kampanje nije bilo javnomnjenjskog istraživanja.

○ **Nenad Čanak, kandidat Lige socijaldemokrata Vojvodine**

- ✓ Ukupni prihodi iznosili su 32.045.909 dinara. Iz državnog budžeta obezbeđeno je 29.170.909 dinara,“prilozi fizičkih lica” iznosili su 2.400.000, “prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja”- 45.000, a “sopstvena sredstva” predlagača 430.000 dinara.

- ✓ Ukupni troškovi su iznosili 29.843.274,8 dinara. "Troškovi izbornog materijala" bili su 9.896.197,64 dinara, a "troškovi javnih događaja" samo 180.231,80 dinara. „Troškovi oglašavanja“ iznosili su 18.708.567,15 dinara, od kojih je najviše potrošeno na oglašavanje na Televiziji Pink (7.746.297,35 dinara), a zatim na RTS-u (6.769.200,00) i Televiziji N1 (3.286.949,22 dinara). Za oglašavanje u štampi potrošeno je 360.960 dinara, od kojih najviše za oglašavanje u listu Danas (341.760 dinara).

- **Aleksandar Popović, kandidat Demokratske stranke Srbije**

- ✓ Ukupni prihodi ovog političkog subjekta iznosili su 31.280.699 dinara. Iz državnog budžeta pribavljeno je 29.170.909 dinara, "prilozi fizičkih lica" iznosili su 240.790, a "sopstvena sredstva" predlagača 1.869.000 dinara.
- ✓ Ukupan iznos troškova bio je 29.218.620,26 dinara. Iznos "troškova izbornog materijala" bio je 13.154.947,41 dinara, "troškova javnih događaja"- 1.637.781,04, a „troškova oglašavanja“- 9.827.761,12 dinara.

Najviše novca dato je za televizijsko oglašavanje (7.020.763,18 dinara), u kojem je dominiralo emitovanje spotova (6.682.763,18) nad zakupljivanjem termina (338.000 dinara). Najviše novca za oglašavanje otišlo je RTS-u (3.902.463,18 dinara), a ostala sredstva data su za oglašavanje na regionalnim i lokalnim televizijama. Za oglašavanje u štampi izdvojeno je ukupno 678.197,94 dinara, od kojih je najviše plaćeno za oglase u Nedeljniku (416.421,94 dinara), a potom u Geopolitici presu i Danasu. Za oglašavanje na internetu izdvojeno je ukupno 2.028.800 dinara.

Za marketinške usluge, za koje je plaćeno 1.704.640,05 dinara, angažovane su Melino agencija, Nina Media, advokat Marko Popović i MM2 Inžinjering. U izveštaju se ne vide vrste marketinških usluga koje su korišćene. Za javnomnjenjsko istraživanje tokom kampanje izdvojeno je 1.100.000 dinara, a realizovali su ga Marketing United team Beograd i Agencija Jadar Beograd.

- **Boško Obradović, kandidat Srpskog pokreta Dveri**

- ✓ Ukupni prihodi političkog subjekta iznosili su 30.293.749 dinara. Iz državnog budžeta obezbeđeno je 29.170.909 dinara, a iz "sopstvenih sredstava" predlagača 1.122.840.
- ✓ Ukupni troškovi kampanje iznosili su 30.559.924,01 dinara. "Troškovi izbornog materijala" bili su 5.235.922,49 dinara, a "troškovi javnih manifestacija" 710.627,91.

„Troškovi oglašavanja“ iznosili su 12.212.348,98 dinara, od kojih je najviše- 6.545.760 dinara, izdvojeno za "usluge produkcije, izradu video spotova, usluge puštanja u rad audio i video zapisa na društvenim mrežama, i slično", koje je realizovali "više izvršilaca" čija imena nisu

navedena. Za oglašavanje na televizijama- i to isključivo regionalnim i lokalnim, izdvojeno je svega 118.750 dinara, na radiju- 529.679,82 , a u štampi 761.914,32 dinar, od kojih 586.014,32 dinara za oglašavanje u medijima kompanije Ringier axel springer- bez navođenja kojih, a ostatak za oglašavanje u regionalnim i lokalnim sredstvima informisanja. Za oglašavanje na internetu izdvojeno je 4.256.244,84 dinara.

○ **Vojislav Šešelj, kandidat Srpske radikalne stranke**

- ✓ Ukupni prihodi ovog političkog subjekta iznosili su 84.725.909 dinara. Iz državnog budžeta izdvojeno je 29.170.909 dinara, “prihodi fizičkih lica” bili su 333.000, a “sopstvena sredstva”- 55.222.000 dinara.
- ✓ Ukupni troškovi kampanje iznosili su 73.628.908,44 dinara. “Troškovi izbornog materijala” bili su 11.947.961,91 dinara, a “troškovi javnih događaja” 5.421.326,40 dinara.

Za “oglašavanje” je potrošeno 54.613.590,53 dinara, od kojih najviše za oglašavanje na televiziji (45.251.505,71). Skoro cela ta suma potrošena je za emitovanje spotova na Televiziji Pink (42.300.005,71 dinar), a ostatak za oglašavanje na regionalnim i lokalnim televizijama. Za oglašavanje na radiju izdvojeno je ukupno 136.440 dinara.

Za oglašavanje u štampi potrošeno je ukupno 9.037.244,82 dinara. Najviše novca za ovu svrhu uplaćeno je Kuriru (4.000.000,02 dinara), Informeru (3.987.244,80) i nedeljniku Svedok (1.000.000 dinara).

Politički subjekt nije angažovao marketinške agencije, niti radio javnomnjenka istraživanja tokom kampanje.

○ **Miroslav Parović, kandidat Narodnog slobodarskog pokreta**

- ✓ Ukupni prihodi političkog subjekta iznosili su 2.162.770 dinara. Nije bilo prihoda iz državnog budžeta jer kandidat nije prešao census od jedan odsto (glasova od ukupnog broja izašlih birača). Od prihoda su registrovani samo “prihodi fizičkih lica” (2.162.770 dinara).
- ✓ Ukupni rashodi kampanje bili su 2.162.770 dinara. Od rashoda je politički subjekt imao samo “troškove izbornog materijala”, u iznosu od 1.359.430 dinara, i “troškove oglašavanja” od 600.000 dinara, za emitovanje na lokalnom radiju. Nije imao ni dinar “troškova javnih događaja”.

Nije imao ni troškove marketinških agencija ili javnomnjenkog istraživanja.

○ **Milan Stamatović, kandidat Grupe građana “Za zdravu Srbiju”**

- ✓ Ukupni prihodi predlagača kandidata iznosili su 29.849.689 dinara. Iz državnog budžeta izdvojeno je 29.170.909 dinara, a iz “priloga fizičkih lica” 678.780 dinara.
- ✓ Ukupni troškovi kampanje bili su 29.849.604 dinara. “Troškovi izbornog materijala” iznosili su 10.598.791 dinara, a “troškovi javnih događaja” 2.599.509.

“Troškovi oglašavanja” bili su 10.028.354 dinara, od kojih je za oglašavanje i zakupljeni prostor na televizijama- isključivo regionalnim i lokalnim, izdvojeno 981.628 dinara. Za oglašavanje na radio stanicama izdvojeno je ukupno 195.100 dinara. Za oglašavanje u štampi nije utrošen nijedan dinar, a za oglašavanje na internetu potrošeno je 412.000 dinara.

Za “troškove angažovanja marketinške agencije”, agencije Delight Studio Beograd, izdvojeno je 660.000 dinara. U izveštaju nije navedena vrsta marketinških usluga. Nije bilo javnomnjenjskog istraživanja.

○ **Saša Radulović, kandidat Grupe građana “Dosta je bilo”**

- ✓ Ukupni prihodi političkog subjekta iznosili su 29.170.909 dinara. Sva raspoloživa sredstva potiču iz državnog budžeta.
- ✓ Ukupni troškovi bili su 29.170.907 dinar. “Troškovi izbornog materijala” iznosili su 5.704.360 dinara, a “troškovi javnih događaja” 5.923.770 dinara.

“Troškovi oglašavanja” iznosili su 6.580.377 dinara, od kojih su najveći deo činili “fejsbuk oglašavanje i proizvodnja reklamnih sadržaja” (4.549.298 dinara). Za televizijsko oglašavanje- isključivo kroz zakupljene termine na regionalnim i lokalnim televizijama, izdvojeno je 913.802 dinara, a za oglašavanje na radio stanicama- 69.502 dinara. Za oglašavanje u štampi potrošeno je ukupno 736.050 dinara, od kojih najviše za oglašavanje u Večernjim novostima (342.000 dinara), a potom u Nedeljniku, dnevnom listu Danas, Glasu podrinja i Kikindskim novinama. Za oglašavanje na internet potrošeno je ukupno 311.725 dinara.

Predlagači kandidata nisu imali “troškove marketinških agencija”. Imali su, međutim, troškove javnomnjenjskog istraživanja, u iznosu od 867.020 dinara. Istraživanje je realizovao Partner Research Solutions.

➤ **Predsednički izbori 2012. godine**

Vanredni izbori za predsednika Srbije održani su 6. maja, a istovremeno sa njima održani su i parlamentarni izbori, izbori za poslanike Skupštine Vojvodine, kao i lokalni izbori u lokalnim samoupravama u kojima je odbornicima isticao mandat.

Na predsedničkim izborima bilo je 12 kandidata. U prvom krugu izbora niko od kandidata nije imao većinu glasova, tako da je drugi krug održan 20. maja, kada su građani birali između Borisa Tadića, kandidata liste "Izbor za bolji život", koji je u prvom krugu osvojio 25,31 odsto glasova, i Tomislava Nikolića, kandidata SNS, koji je u prvom krugu imao 25,05 odsto. U drugom krugu je pobedio Nikolić, koji je osvojio 49,54 odsto glasova izašlih birača. Za Tadića je glasalo 47,31 odsto izašlih birača.

Listu "Izbor za bolji život", koja je kandidovala Tadića, činili su Demokratska stranka, Socijaldemokratska partija Srbije, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Demohrišćanska stranka Srbije, Zeleni Srbi je i Demokratska stranka Hrvata Vojvodine.²⁰

Mada je Nikolića kandidovala SNS, on je imao podršku političkih stranaka koje su bile u koaliciji sa SNS-om na istovremenim parlamentarnim izborima: Nove Srbije, Pokreta Snaga Srbije- BK, Narodne seljačke stranke, Bošnjačke narodne stranke, Demokratske partije Makedonaca, Romske partije, Pokreta vlašskog ujedinjenja, Pokreta socijalista i Pokreta Privredni preporod Srbije.²¹

Na izborima su učesovali i kandidati: Zoran Stanković (G 17 Plus), Vladan Glišić (Grupa građana Dveri), Vojislav Koštunica (Demokratska stranka Srbije), Zoran Dragišić (Pokreta radnika i seljaka), Jadranka Šešelj (Srpska radikalna stranka), Muamer Zukorlić (Grupa građana Novi Pazar), Danica Grujičić (Socijaldemokratski savez), Ivica Dačić (Socijalistička partija Srbije), Čedomir Jovanović (Liberalno- demokratska partija), Ištvan Pastor (Savez vojvođanskih Mađara).²²

○ **Prihodi svih učesnika izbora:**

Zoran Stanković, kandidat G17 Plus: Ukupni prihod bio je 39.000.564,10 dinara. Od te sume 38,328,554,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 650.000 su "prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih organizacija", a 22.010 dinara su "sopstvena sredstva" političkog subjekta.

²⁰ http://www.acas.rs/wp-content/uploads/2011/05/Prvi_izvetaj_o_kontroli_finansiranja_politickih_subjekata_izborne_kampanje_2012_s_a_prilozima.pdf

²¹ <http://www.rik.parlament.gov.rs/arhiva-izbori-za-predsednika-2012.php>

²² <http://www.acas.rs/acasPublic/pretragaTroskoviKampanje.htm>

Vojislav Koštunica, kandidat DSS: Ukupni prihod bio je 41.100.054,10 dinara. Od te sume 38.328.554,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 1.955.000 su “prilozi fizičkih lica”, a 816.500 dinara su “sopstvena sredstva” političkog subjekta.

Jadranka Šešelj, kandidatkinja SRS: Ukupni prihod bio je 44.436.864,07 dinara. Od te sume 38.427.336,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, a 1.004.527,97 dinara su “sopstvena sredstva”, 5.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”, a 5.000.000 dinara su “kredit i zajmovi”.

Tomislav Nikolić, kandidat SNS: Ukupni prihod bio je 255.811.738,60 dinara. Od te sume 249.135.601,60 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 176.137 dinara su “prihodi fizičkih lica”, a 6.500.000 su “kredit i zajmovi”.

Boris Tadić, kandidat liste Izbor za bolji život (DS): Ukupni prihod bio je 373.005.601,60 dinara. Od te sume 249.135.601,60 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 40.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”, 23.830.000 dinara su “sopstvena sredstva”, a 100.000.000 dinara su “kredit i zajmovi”.

Ivica Dačić, kandidat SPS: Ukupni prihod bio je 41.588.554 dinara. Od te sume 38.328.554 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, a 3.260.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”.

Muamer Zukorlić, kandidat Grupe građana Novi Pazar: Ukupni prihod bio je 39.115.154,10 dinara. Od te sume 38.328.554,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, a 786.600 dinara su “prilozi fizičkih lica”.

Vladan Glišić, kandidat Grupe građana Dveri: Ukupni prihod bio je 39.970.379,10 dinara. Od te sume 38.328.554,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, a 1.641.825 dinara su “prilozi fizičkih lica”.

Zoran Dragišić, kandidat Grupe građana Pokret radnika i seljaka: Iz državnog budžeta je obezbeđeno najpre 38.328.554, a nakon toga još 9.920.331,65 dinara.

Čedomir Jovanović, kandidat LDP-a: Ukupni prihod bio je 42.398.554,10 dinara. Od te sume 38.328.554,10 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 70.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”, a 4.000.000 dinara su “prilozi pravnih lica”.

Ištvan Pastor, kandidat Saveza vojvodjanskih Mađara: Ukupni prihod bio je 1.720.000 dinara. Nije bilo sredstva iz državnog budžeta, 660.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”, 60.000 dinara su “sopstvena sredstva”, a 1.000.000 dinara su “kredit i zajmovi”.

Danica Grujičić, kandidatkinja Socijaldemokratskog saveza: Ukupni prihod bio je 39.169.554 dinara. Od te sume 38.328.554 dinara obezbeđeno je iz državnog budžeta, 741.000 dinara su “prilozi fizičkih lica”, a 100.000 dinara su “sopstvena sredstva”.

○ **Troškovi predsedničkih kandidata koji su ušli u drugi krug izbora:**

✓ **Troškovi SNS-a koja je kandidovala Tomislava Nikolića:**

Ukupni prihodi: 255.811.738,60 dinara

Ukupni troškovi: 255.811.738,61 dinara

Izborni materijal: 9.002.426,00 dinara (3,5 odsto ukupnih rashoda)

Javni događaji: 0,00 dinara (0,0 odsto)

Javno oglašavanje: 38.000.000,00 dinara (14,9 odsto). Javno oglašavanje je realizovano isključivo preko televizija- u izveštaju se ne navodi kojih, a nema oglašavanja preko radija, štampe i interneta. Navedeno je da su izvršiocima te usluge Blok i Konnekt PR/Media Konsalting, koju su realizovali kroz "usluge po ugovoru- zakup medijskog prostora na nacionalnim i lokalnim televizijama".

Troškovi angažovanja marketinške agencije: 208.500.000 dinara. Nisu navedene vrste marketinških usluga. Izvršilac je Blok i Konnekt PR/ Media konsalting.

Ostali troškovi: 208.806.400,61 dinara (81,6 odsto)

Agencija za borbu protiv korupcije je u svom Izveštaju o kontroli finansiranja izborne kampanje 2012. godine upozorila da je kod pojedinih političkih subjekata u strukturi ukupnih rashoda precenjen iznos "ostalih troškova", a potcenjen iznos "troškova oglašavanja", "izbornog materijala" i "javnih događaja", što je "uglavnom posledica načina iskazivanja podataka"

✓ **Troškovi liste Izbor za bolji život (DS) koja je kandidovala Borisa Tadića**

Ukupni prihodi: 373.005.601,60 dinara

Ukupni troškovi: 352.579.538,66 dinara

Troškovi izbornog materijala: 41.340.865,49 dinara (11,08 odsto ukupnih troškova)

Troškovi javnih događaja 14.477.588,01 dinara (3,88 odsto)

Troškovi oglašavanja: 281.295.951,51 dinara (75,41 odsto).

Od te sume, za podmirivanje troškova oglašavanja na televizijama potrošeno je 207.112.877 dinara (55,52 odsto ukupnih troškova). Od sredstava namenjenih televiziji, najviše je potrošeno za oglašavanje na RTS-u- 73.382.999 dinara (35,43 odsto). Za oglašavanje na Televiziji Prva potrošeno je 67.627.912 dinara (32,65 odsto), na Televiziji Pink- 32.515.883 dinara (15,70 odsto), a na Televiziji B92- 25.354.994 (12,24 odsto). Televiziji Avala je za predizborno oglašavanje uplaćeno 2.613.016 dinara, a Televiziji Happy 2.760.988 dinara.

Za oglašavanje u štampanim medijima izdvojeno je ukupno 63.497.794,57 dinara. Od sredstava opredeljenih za štampane medije ubedljivo najviše sredstava dobio je Blic- 27.966.375,27 dinara (44,04 odsto), a zatim Alo- 7.702.595,31 dinar (12,13 odsto), Večernje novosti- 6.548.695,66 dinara (10,31 odsto), Politika- 1.745.728,83 dinara (2,75 odsto) i Kurir- 2.465.984,36 (3,88 odsto).

Predizborno oglašavanja realizovano je, inače, u listovima Alo, 24 sata, NIN, Večernje novosti, Kurir, Press, Blic, Politika, Glorija, Status, Story i Hello. Za internet oglašavanje potrošeno je ukupno 7.311.333,12 dinara.

Za "troškove angažovanja marketinške agencije", Studija Manufaktura, izdvojeno je svega 5.000 dinara. Za javnomnjenjsko istraživanje, koje je realizovao SKAN, potrošeno je 1.994 200 dinara.

- **IZBORNA KAMPANJA DVE VODEĆE POLITIČKE STRANKE NA PARLAMENTARNIM IZBORIMA U POSLEDNJIH PET GODINA**

- **Demokratska stranka (Koalicija: Izbor za bolji život Boris Tadić)**
- ✓ **Parlamentarni izbori 2012. godine (DS je bila vladajuća stranka)**

1. **Ukupni prihodi:** 488.024.753,22 dinara

Prihodi iz državnog budžeta: 196,025,753,22 (40,2 odsto ukupnih prihoda)

Prilozi fizičkih lica: 2.069.000 (0,4 odsto)

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 28.530.000 (5,8 odsto)

Sopstvena sredstva: 1.400.000 (0,3 odsto)

Kredit i zajmovi: 260.000.000 (53,3 odsto)

2. **Ukupni rashodi:** 265.542.906,12 dinara

Troškovi izbornog materijala: 29.849.182,93

Troškovi javnih događaja: 8.890.534,79

Troškovi oglašavanja: 206.732.399,59

Od tog iznosa za televizijsko oglašavanje potrošeno je 172.252.799,16 dinara (156.383.787,16 za emitovanje spotova, a 15.869.012 za zakupljene termine). Najviše sredstava uplaćeno je Televiziji Pink- 91.738.054,83 dinara, što je 53,26 odsto ukupnih sredstava opredeljenih za televiziju. Radio televizija Srbije dobila je za ovu namenu skoro duplo manje sredstava- 48.373.803 (28,08 odsto). Slede Televizija Prva- 13.803.293 dinara,

Televizija B92- 7.143.723 , Televizija Avala- 4.947.891 i Televizija Hepi- 2.958.853. Za oglašavanje na radiju opredeljeno je ukupno 2.680.816,93 dinara.

Za oglašavanje u štampi potrošeno je ukupno 15.525.075,37 dinara. Najviše sredstava za tu namenu inkasirao je Blic- 5.233.376,92 (33,71 odsto), dok su Večernje novosti dobile 1.525.988,88 dinara (9,83 odsto), Press - 1.477.774,69, Alo- 1.133.806,41 dinara, Politika- 435.643,17 i Danas- 254.898,11 dinara. Za oglašavanje na internetu opredeljeno je 16.273.708,13 dinara.

Troškovi angažovanja marketinške agencije, agencije Komunis, iznosili su 6.601.987,90 dinara. Za javnomnjenko istraživanje potrošeno je 9.216.294,91 dinara, a realizovali su ga SCAN i Ipsos Strategic Marketing.

✓ **Parlamentarni izbori 2014. godine (DS je bila u opoziciji)**

1. Ukupni prihodi: 70.619.935 dinara (To je svega 14,47 odsto ukupnih prihoda na izborima 2012. godine, kada je DS bila u vlasti)

Prihodi iz državnog budžeta: 59 789 710,47 dinara (To je 30,50 odsto prihoda iz državnog budžeta za izbore 2012. godine, kada je DS bila u vlasti)

Prilozi fizičkih lica: 2.585.225 dinara (To je za 24, 95 odsto više nego za izbore 2012., kada je DS bila u vlasti).

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 8.203.000 dinara (To je 28,75 odsto prihoda od priloga ove vrste prikupljenih na izborima 2012. godine, kada je DS bila u vlasti)

Sopstvena sredstva: 420.000 dinara (To je 30 odsto ovih sredstava prikupljenih na izborima 2012. godine, kada je DS bila u vlasti)

Kredit i zajmovi: 0 dinara (DS je na izborima 2012. godine, kao stranka u vlasti, podigla kredit od 260.000.000 dinara).

2. Ukupni rashodi: 100.385.250,98 dinara.

Troškovi izbornog materijala: 26.391.454,03 dinara

Troškovi javnih događaja: 8.957.808,36

Troškovi oglašavanja: ukupno 57.681.131,71.

Od toga za oglašavanje na televiziji- 40.602.243,23 dinara (za spotove 37.668.969,51, a zakup termina 2.925.273,72 dinara). Od tog iznosa Televizija Prva dobila je za oglašavanje čak 20.028.095,39 dinara (49,33 odsto sredstava opredelenih za oglašavanje na televiziji), B92- 13.540.142,90 dinara (33,35 odsto), RTS- 5.014.800 (12,35 odsto). Radio televizija Vojvodine

dobila je za tu svrhu 537.120 dinara, a Televizija Hepi- 239.505,02. Za oglašavanje na radiju potrošeno je 2.822.600,12 dinara.

Troškovi oglašavanja u štampi iznosili su 2.481.090,16. Od tog iznosa Blic i 24 sata, koji pripadaju kući Ringier Axel Springer inkasirali su 1.236.068,04 dinara (49,82 odsto), Večernje novosti- 708.288 (28,55 odsto), Danas 290.496, a NIN- 139.102 dinara. Za oglašavanje na internetu potrošeno je 11.775.198,20 dinara.

Troškovi angažovanja marketinške agencije iznosili su 1.392.000 dinara. Bila je angažovana agencija Videonet, za "produkciju video materijala, izradu TV priloga, arhiviranje i distribuciju medijima za emitovanje". Nije rađeno javnomnjenjsko istraživanje tokom kampanje.

✓ **Parlamentarni izbori 2016. godine (DS je bila u opoziciji)**

1. Ukupni prihodi: 58.370.255 dinara (To je svega 11,96 odsto ukupnih prihoda na izborima 2012. godine, kada je DS bila u vlasti).

Prihodi iz budžeta: 31.371.360 dinara (To je svega 16 odsto prihoda iz budžeta koje je DS imala na izborima 2012. godine, kada je bila u vlasti).

Prilozi fizičkih lica: 26.998.895 dinara (To je 13 puta više nego što je DS imala na izborima 2012. godine, kada je bila u vlasti).

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 0 dinara (DS je na izborima 2012. Godine, kao stranka u vlasti, imala 28.530.000 dinara iz ovog izvora).

Sopstvena sredstva: 0 dinara (DS je na izborima 2012. Godine, kao stranka u vlasti, imala 1.400.000 dinara iz ovog izvora).

Kredit i zajmovi: 0 dinara (DS je na izborima 2012. godine, kao stranka u vlasti, imala kredit od 260.000.000 dinara).

2. Ukupni rashodi: 92.109.791,94 dinara.

Troškovi izbornog materijala: 27.967.832,54

Troškovi javnih događaja: ukupno 2.340.207,76

Troškovi oglašavanja: ukupno 54.572.902,17

Od tih sredstava za oglašavanje na televiziji potrošeno je 38.426.897,59 dinara. Najviše sredstava za tu svrhu uplaćeno je Televiziji Prva- 22.114.512 dinara, što je 57,54 odsto sredstava namenjenih televizijama, a slede Televizija B92- 8.205.127,39 dinara, RTS- 5.514.000 i Televizija N1- 5.514.000 dinara. Za oglašavanje na radiju izdvojeno je ukupno 1.681.970,86 dinara.

Za oglašavanje u štampi potrošeno je ukupno 10.832.109,50 dinara. Najviše novca inkasirao je Srpski telegraf- 3.898.440 dinara, pa Nedeljnik/Njujork tajms (srpsko izdanje)- 3.682.269,50, zatim Kurir- 1.970.400, te Blic-912.000 dinara. Za oglašavanje na internetu izdvojeno je ukupno 2.765.400 dinara.

Troškovi angažovanja marketinške agencije iznosili su 4.430.092 dinara. Bila je angažovana agencija Manjgura LTD public relations agency, iz Hrvatske, a za "organizaciju i upravljanje marketinškim delom kampanje" . Za javnomnjenjsko istraživanje plaćeno je 490.000 dinara, ali nije navedeno kojoj agenciji.

- **Srpska napredna stranka (Koalicija oko SNS)**

- ✓ **Parlamentarni izbori 2012. godine (SNS je bila u opoziciji)**

- 1. Ukupni prihodi: 304.185.796,43 dinara**

Prihodi iz državnog budžeta: 212.691.910,43 (70,01 odsto ukupnih prihoda)

Prilozi fizičkih lica: 43.397.886 (14,2 odsto ukupnih prihoda)

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 0 dinara

Sopstvena sredstva: 0 dinara

Kredit i zajmovi: 48.096.000 (15,8 odsto ukupnih prihoda)

- 2. Ukupni rashodi: 310.871.304,78 dinara**

Troškovi izbornog materijala: 4.327.272,40

Troškovi javnih događaja: samo 20.060 dinara

Troškovi oglašavanja: ukupno 305.859.454,24 dinara.

Celokupna suma potrošena je za televizijsko oglašavanje, ali u izveštaju nije naznačeno na kojim televizijama. Navedeno je jedino da je "izvršilac usluge" Blok&Connect PR/Media Consulting.

Troškovi angažovanja marketinske agencije iznosili su 218.000 dinara. Marketinška agencija identifikovana je kao As Profi- Radio Dif Dr Rtv As, a nije navedeno kojim marketinškim uslugama se obavila. Nije bilo javnomnjenjskih istraživanja.

✓ **Parlamentarni izbori 2014. godine (SNS je bila u vlasti)**

- 1. Ukupni prihodi:** 944.204.005 dinara (To je tri puta više nego na izborima 2012. godine, kada je SNS bila u opoziciji).

Prihodi iz državnog budžeta: 431.974.321,04 dinara (To je dva puta više nego prihodi iz budžeta na izborima 2012. godine, kada je SNS bila u opoziciji).

Prilozi fizičkih lica: 111 724 684 dinara (To je dva i po puta više nego na izborima 2012., kada je SNS bila u opoziciji).

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 505.000 dinara (Na izborima 2012. godine SNS, kao tadašnja stranka u opoziciji, nije imala priloge ove vrste).

Kredit i zajmovi: 400.000.000 (To je osam i po puta više nego na izborima 2012., kada je SNS bila u opoziciji).

- 2. Ukupni rashodi:** 942.147.075,9 dinara.

Troškovi izbornog materijala: 92.260.510,24

Troškovi javnih događaja: 5.237.079,94

Troškovi oglašavanja: ukupno 678.285.210,42

Od te sume za oglašavanje na televiziji isplaćeno je 567.511.615,97 dinara. Najviše sredstava po tom osnovu dobile su Televizija Prva- 167.003.758,99 (29,43 odsto), Pink- 150.018.317 dinara (26,43 odsto) i RTS- 119.107.776 (20,99 odsto). Sledi Televizija Happy, sa 2.386.754,42 dinara, a potom niz regionalnih i lokalnih televizija. Za oglašavanje na radiju utrošeno je ukupno 68.572 dinara.

Troškovi oglašavanja u štampi iznosili su 110.566.350,45 dinara. Najviše sredstava dobile su novine Alo i 24 sata iz kompanije Rigier Axel Springer - 47.760.508,48 (43,120 odsto), a potom Kurir (18.920.611,79 dinara), Politika (9.003.465), Danas (3.959.040) i regionalni/lokalni mediji. Na oglašavanje na internet nije potrošen nijedan dinar.

Troškovi angažovanja marketinške agencije iznosili su 156.808.856,31 dinara. Reč je o agencijama Citi image, Media advertising i Mega tron media, a u izveštaju nije navedeno koju vrstu marketinških usluga su pružale. Nije bilo javnomnjenjskog istraživanja.

✓ **Parlamentarni izbori 2016. godine (SNS je bila u vlasti)**

- 1. Ukupni prihodi:** 779.685.510 dinara (To je dva i po puta više nego na izborima 2012, kada je SNS bila u opoziciji).

Prihodi iz budžeta: 262.659.510 dinara (To je za skoro četvrtinu više nego na izborima 2012. godine, kada je SNS bila u opoziciji).

Prilozi fizičkih lica: 680.000 dinara (To je šest puta manje nego na izborima 2012., kada je SNS bila u opoziciji).

Prilozi pravnih lica i međunarodnih političkih udruženja: 5.000.000 dinara (Na izborima 2012. godine, kao tadašnja stranka u opoziciji, SNS nije imala prihode ove vrste).

Sopstvena sredstva: 361.346.000 dinara (Na izborima 2012., kao tadašnja stranka u opoziciji, SNS nije imala prihode ove vrste).

Kredit i zajmovi banaka: 150.000.000 dinara (To je tri puta više nego 2012., kada je SNS imala kredite i zajmove u iznosu od 48.096.000 dinara).

2. Ukupni rashodi: 771.488.490,83 dinara

Troškovi izbornog materijala: 67.679.063,91 dinara.

Troškovi javnih manifestacija: 57.433.453,12 dinara.

Troškovi oglašavanja: ukupno 633.213.032,06 dinara.

Od tog iznosa za televizijsko oglašavanje izdvojeno je 474.783.165,46 dinara (od kojih je za emitovanje spotova izdvojen manji iznos- 58.177.192,40 dinara, a za zakup termina veći deo- 416.605.973,06 dinara). "Vrsilac usluge" emitovanja spotova je Media advertising, a ne navodi se na kojim su televizijama su spotovi emitovani, osim što se na ponegde navodi "regionalne i lokalne televizije".

Od novca uplaćenog za zakupljene termine (416.605.973,06 dinara), najviše je inkasirala Televizija Pink- 141.066.678,21 dinara (33,86 odsto), a zatim TV Prva- 110.123.857,40 (26,43 odsto) i RTS- 86.016.430,12 dinara (20,65 odsto). Potom slede regionalne i lokalne televizije- TV Studio B (30.647.724 dinara), RTV Kragujevac (7.200.000), TV Naša (6.000.000); nia TV Belle Amie (1.464.000), TV Pirot (400.000), JP Mreža Most (300.000), TV K1 (252.000), RTV Bor (129.600 dinara). Za zakupljene termine na radiju izdvojeno je ukupno 6.579.238,94 dinara.

Za oglašavanje u štampi uplaćeno je ukupno 113.473.400,39 dinara. Najviše novca otišlo je Informeru- 35.250.101 dinara (31,06 odsto), a daleko manje Blicu- 19.002.816, Večernjim novostima- 11.728.152 dinara (10,34 odsto), 24 sata- 8.565.854,40, Alo- 7.944.456, Kuriru- 7.562.400, Danasu- 6.352.800, Politici- 4.880.655,00 (4,30 odsto), NINu- 294.925,67 dinara. Za oglašavanje na internetu uplaćeno je ukupno 24.687.923,99 dinara.

Troškovi angažovanja marketinške agencije iznosili su ukupno 9.717.556,84 dinara. Angažovane su agencije Internet group i City image, ali nije navedeno kojom vrstom marketinških usluga su se bavile. Nije bilo javnomnjenškog istraživanja tokom kampanje.

- **UKUPNA CENA IZBORA U POSLEDNJIH PET GODINA**

Od uvođenja višestranačkog sistema u Srbiji 1990. godine održano je 11 parlamentarnih izbora, od kojih su pet bili vanredni. Ovogodišnji predsednički izbori BILI su 11. po redu.

Osim na izborima na centralnom nivou, građani Srbije su u poslednjih pet godina izjašnjavali i na redovnim i dopunskim pokrajinskim izborima (2012., 2013., 2016. godine). Oni su glasali na lokalnim izborima 2012. godine, kao i 2016., izuzev u 14 lokalnih samouprava u Srbiji. Građani nekih gradova opština u Srbiji glasali su "na lokalnu" 2013. godine, građani Beograda 2014., a građani nekih gradova i opština 2015.

Prema podacima RIK-a i Ministarstva finansija, kao i dostupnim podacima organa i organizacija koje se za sredstva direktno obraćaju Vladi, za ukupno pet izbora održanih od 2012. godine do danas, od kojih su se dva puta birali predsednici Srbije, a tri puta poslanici Narodne skupštine, iz budžeta Srbije opredeljeno je najmanje 8.935.438.753 dinara, što je 1.243 dinara po glavi stanovnika²³, odnosno 1.326 dinara po upisanom biraču²⁴.

Da nije bilo vanrednih predsedničkih izbora 2012. godine, kao i vanrednih parlamentarnih izbora 2014 i 2016., budžet Republike Srbije bio bi nominalno puniji za najmanje pet milijardi dinara (5.025.683.107). Ipak, kako bi, po izbornom kalendaru, 2013. godine morali da budu održani redovni predsednički izbori (i što bi se dogodilo da oni nisu raspisani godinu dana ranije), a 2016.te redovni parlamentarni izbori, stvarna budžetska ušteda koja je mogla da bude ostvarena da nije bilo „viška“ izbora je najmanje oko dve milijarde dinara (1.970.004.238), što je iznos opredeljenih sredstva za izbore 2014²⁵.

Izbori 2012: Podaci RIK-a i Ministarstva finansija pokazuju da je za predsedničke i parlamentarne izbore 2012. godine opredeljeno ukupno 3.451.030.190 dinara. Od tih sredstava 1.764.802.000 dinara obezbeđeno je preko RIK-a²⁶, dok je dodatnih 843.228.190 dinara izdvojeno za kampanju za parlamentarne izbore²⁷, a još 843.000.000 za predsedničku

²³ U proračunu je korišćen broj stanovnika Srbije po poslednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, kojih je bilo bilo 7.186.862

²⁴ U proračunu je korišćen ukupan broj birača koje je ustanovila RIK na poslednjim izborima održanim 2016. godine, a koji iznosi 6.739.441

²⁵ U ovu finansijsku projekciju nisu uračunata budžetska sredstva opredeljena za državne organe i organizacije koji se za njih direktno obraćaju Vladi

²⁶ Podaci RIK-a dostavljeni Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

²⁷ http://www.okradio.rs/vesti/specijali/izbori-2012/izbori-kostaju-174-miliona-evra_16131.html

kampanju²⁸. U ovaj iznos opredeljenih sredstava nisu uračunati troškovi državnih organa i organizacija koja sredstva dobijaju direktno preko Vlade.

Od tog iznosa, za parlamentarne izbore obezbeđeno je 2.058.030.190 dinara, od kojih preko RIK-a 1.214.802.000, a za izbornu kampanju 843.228.190. Prema izjavi državnog sekretara u Ministarstvu finansija Dušana Nikezića, za predsedničke izbore je obezbeđeno 1.393.000.000 dinara, od kojih 550.000.000 za izborne aktivnosti koje se finansiraju preko RIK-a.

Izbori 2014: Prema podacima RIK-a i Ministarstva finansija, iz budžeta Srbije za vanredne parlamentarne izbore izdvojeno je 1.948.838.000 dinara. Za izborne aktivnosti koje se finansiraju preko RIK-a opredeljeno je 1.146.438.000 dinara, a za izbornu kampanju 802.400.000. U ovaj iznos opredeljenih sredstava nisu uračunati troškovi državnih organa i organizacija koja sredstva dobijaju direktno preko Vlade.

Izbori 2016: Prema podacima RIK-a i Ministarstva finansija, za vanredne parlamentarne izbore iz budžeta Srbije opredeljeno je 1.631.090.760 dinara. Preko RIK-a su obezbeđena sredstva od 1.050.440.760 dinara, dok je za izbornu kampanju izdvojeno još 580.650.000 dinara. U ovaj iznos opredeljenih sredstava nisu uračunati troškovi državnih organa i organizacija koja sredstva dobijaju direktno preko Vlade.

Izbori 2017: Prema podacima RIK-a i Ministarstva finansija, za redovne predsedničke izbore, koji će se održati u aprilu, iz budžeta je izdvojeno ukupno 1.813.097.000 dinara. Od tog iznosa, 1.107.456.000 dinara opredeljeno je za troškove koji se izmiruju preko RIK-a, a 641.760.000 za izbornu kampanju. Za troškove državnih organa i organizacija koji se za njihovo pokrivanje obraćaju direktno Vladi odobreno je ukupno 63.881.000 dinara, od kojih za Upravni sud 28.200.000, Ministarstvo spoljnih poslova 6.215.000, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave 8.850.000, Upravu za izvršenje krivičnih sankcija 900.000, Republički zavod za statistiku 7.116.000 i Agenciju za borbu protiv korupcije 12.600.000.

Dodatni izborni troškovi državnih organa i organizacija koji se za sredstva obraćaju Vladi: Mada dostupni podaci o izbornim troškovima ovih organa i organizacija u periodu od 2012. do danas nisu kompletni, projekcije govore da oni nisu značajni. Ova vrsta troškova, recimo, za predsedničke izbore 2017. godine, po podacima Ministarstva finansija, iznosi samo 3,52 odsto ukupnih troškova tih izbora²⁹.

Agencija za borbu protiv korupcije, koja obavlja monitoring izbornih troškova “na licu mesta” i analizira finansijske izveštaje koje joj podnose učesnici izbora, u svojim izveštajima o

²⁸ Državni sekretar u Ministarstvu finansija Dušan Nikezić, međutim, tvrdi da u budžetu ima novca za predstojeće predsedničke izbore.

²⁹ Podaci Ministarstva finansija o ukupnim troškovima predsedničkih izbora 2017. godine dostavljeni su Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

kontroli troškova izborne kampanje navodi i sopstvene troškove. Za takve troškove je 2012. opredeljeno 38.397.000 dinara, 2014.- 39.177.256, a 2016.- 19.068.000.

(Ne)velika sredstva opredeljena su i za Upravu za izvršenje krivičnih sankcija³⁰- 1.370.000 dinara za parlamentarne i predsedničke izbore 2012.; 752.500 dinara za parlamentarne izbore 2014; 791.000 dinara za parlamentarne izbore 2016.; 900.000 dinara za predsedničke izbore 2017. Njima se izmiruju "naknade za dodatno angažovanje zaposlenih na sprovođenju izbora", na kojima se glasa i u zatvorskim institucijama.

Ministarstvo spoljnih poslova³¹ je 2012. godine inkasiralo 11.757.500 dinara, 2014.- 6.075.000, 2016.- 4.956.000 dinara, a 2017.- 6.215.000 dinara. Od tih sredstava 2012. je potrošilo 10.088.000 dinara, 2014.- 4.552.000, a 2016.- 3.299.000. Sredstva su odobrena na ime "nagrada zaposlenima, troškova putovanja i stalnih troškova", a koji su nastali pre svega zbog toga što se preko RIK-a organizuje glasanje u dijaspori.

Slični su i podaci Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave³², kojem je za izbore 2012. godine isplaćeno 13.538.777 dinara, a 2014.- 2.614.738 dinara. Za izbore 2016. godine odobreno mu je 6.500.000 dinara, od kojih je utrošilo 6.103.551 dinara, a za izbore 2017.- 8.859.000. Troškovi su namenjeni za štampanje izvoda iz Jedinstvenog biračkog spiska.

Upravnom sudu je za izbore 2016. godine odobreno 4.608.000 dinara, a za izbore 2017.- 28.200.000 dinara.

Razlika između izdvojenih/opredeljenih i potrošenih sredstava: Podaci RIK-a, takođe, pokazuju da je na predsedničkim i parlamentarnim izborima 2012. godine potrošeno 324.302.400,73 "budžetskih" dinara manje nego što je izdvojeno, što je 9,40 odsto opredeljenih sredstava. Na parlamentarnim izborima 2014. godine potrošeno je 402.553.839,16 dinara manje nego što je opredeljeno, što je 20,66 odsto sredstava koje je država izdvojila. Konačni obračun potrošenih sredstava na parlamentarnim izborima 2016. godine još uvek nije završen.

³⁰ Podaci Uprave za izvršenje krivičnih sankcija koji su dostavljeni Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

³¹ Podaci Ministarstva spoljnih poslova koji su Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju dostavljeni na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

³² Podaci Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave koji su Nacionalnoj koaliciji za decentralizaciju dostavljeni na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

- **SPORAN „REFORMSKI MOTIV“ ZBOG KOJEG SU VANREDNI IZBORI RASPISIVANI**
 - **“Reforme” kao ključna reč u zvaničnim obrazloženjima za raspisivanje svih vanrednih izbora**

Bivši predsednik Srbije Boris Tadić, kao i predsednik Vlade Aleksandar Vučić, kao osnovni razlog za raspisivanje vanrednih predsedničkih, odnosno vanrednih parlamentarnih izbora navodili su pre svega potrebu nastavka, ubrzanja ili završetka reformi koje je potrebno realizovati na putu Srbije ka EU.

- ✓ Boris Tadić je 4. aprila 2012. godine saopštio da je odlučio da skрати mandat i podnese ostavku jer je Srbija osvajanjem statusa kandidata “dovršila prvu etapu na putu ka EU, a predstoji joj druga etapa, koja se tiče ekonomskih i političkih reformi”³³. Prevremeni predsednički izbori su “prilika da se građani opredele kojim putem žele da idu”. Zvanično obaveštenje o skraćenju mandata uputio je predsednici Srbije Slavici Đukić Dejanović, koja je nakon toga raspisala predsedničke izbore. Tekst zvaničnog obaveštenja, sa obrazloženjem razloga za skraćenje mandata tada nije objavljen, a ni danas nije dostupan javnosti³⁴.
- ✓ Vlada Republike Srbije je 28. januara 2014. godine predsedniku Srbije Tomislavu Nikoliću podnela obrazloženi predlog za raspuštanje Skupštine Srbije i raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora, koje je potpisao predsednik Vlade Aleksandar Vučić³⁵. U obrazloženju se navodi da je cilj podnošenja predloga “stvaranje uslova za izjašnjenje građana o budućem pravcu državne politike i ostvarivanja što šire društvene podrške za ubrzane reforme i modernizaciju društva”.

„Dalje ostvarivanje započetih ciljeva i reformi Vlade nalaže preduzimanje mera koje, po oceni predstavnika više parlamentarnih grupa, iziskuju najvišu političku podršku građana Srbije”, navela je Vlada u obrazloženju, uz ocenu da je u predhodnom periodu ostvarila značajne rezultate u više oblasti društvenog života.

Ona kao veoma značajne rezultate apostrofira početak pregovora za pristupanje Srbije EU, nastavak dijaloga sa Prištinom u kojem je “na najbolji način realizovana

³³ <http://www.glasamerike.net/a/serbia-president-elections-04-04-2012-146144385/735827.html>

³⁴ Na zvaničnom veb sajtu Predsednika Republike Srbije mogu se naći isključivo odluke, obaveštenja i drugi akti aktuelnog predsednika Srbije. Predhodni predsednici predstavljeni su kratkim biografijama, bez navođenja njihovih predsedničkih aktivnosti ili dokumenata

³⁵ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=01&dd=28&nav_category=11&nav_id=805275

politika zaštite državnih i nacionalnih interesa na Kosovu i Metohiji”, unutrašnje reforme i borbu protiv kriminala i korupcije. U izveštajima EK je, međutim, u to vreme izneto više primedbi na proces reformi u Srbiji, a istaknuto je da u borbi protiv korupcije nema značajnijih rezultata.

- ✓ Vlada Republike Srbije je 3. marta 2016., predsedniku Srbije Nikoliću, podnela obrazloženi predlog za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora, koji je takođe potpisao predsednik Vlade Vučić, a u kojem su navedeni bezmalo identični razlozi kao u slučaju predhodnih izbora.

U obrazloženju je izneta i ocena Vlade da je Srbija u tom trenutku “politički i ekonomski stabilna zemlja sa jasnim perspektivama napretka i prosperiteta”, čime je ona indirektno i sama dovela u pitanje potrebu da takvi izbori budu raspisani.

“Vlada Republike Srbije smatra da je prva faza u uspostavljanju drugačije, moderne i uspešne Srbije okončana time što su u potpunosti stabilizovane ekonomske i političke prilike, te da je za obezbeđivanje evropskog životnog standarda i utvrđivanje jasnog i nedvosmislenog puta naše zemlje u budućnost potrebna nova snaga ujedinjene Srbije sa jasnim mandatom da se reforme završe i da omoguće našoj državi da bude na ulaznim vratima evropske porodice naroda”, piše u obrazloženju.

U njemu se navode uspesi Vlade u predhodne dve godine, među kojima i da je ona “uspela je da spreči kolaps javnih finansija, da teškim ekonomskim reformama izvede zemlju iz recesije, kao i da otvori prva poglavlja na putu Srbije ka Evropskoj uniji”.

➤ **“Reforme” zbog kojih su izbori raspisivani nisu ubrzane**

Kako su reforme u Srbiji suočene sa brojnim izazovima, a tempo približavanja Srbije članstvu u EU spada u sporije, moglo bi se zaključiti da osnovni motiv za raspisivanje vanrednih predsedničkih i parlamentarnih izbora nije ostvaren.

Stepen ostvarenja „reformskog cilja“ kojem su vanredni izbori trebalo da doprinesu može se prilično precizno meriti brojem usvojenih zakona, među kojima i reformskih, brojem otvorenih i zatvorenih pregovaračkih poglavlja, kao i ocenama EK u izveštajima o napretku Srbije.

- a) U predhodnom delu izveštaja navedeni su podaci o zakonodavnim pauzama i većem broju zakona koji su usvajani po hitnom postupku.

- b) Srbija je otvorila deset pregovaračkih poglavlja, a samo dva poglavlja privremeno zatvorila. Otvoreno je Poglavlje 32- finansijska kontrola (2015.), Poglavlje 35- ostala pitanja, odnosno normalizacija odnosa sa Prištinom, Poglavlja 23 i 24- pravosuđe, bezbednost i ljudska prava (2016), Poglavlje 5- javne nabavke (2016), Poglavlje 25- nauka i istraživanje, Poglavlja 20- preduzetništvo i industrijska politika, Poglavlje 26-, kultura i obrazovanje, Poglavlje 7- intelektualna svojina i Poglavlje 29- carinska unija.

Na otvaranju prvih poglavlja (32. i 35.), na Međuvladinoj konferenciji u Briselu, 14. decembra 2015., predsednik Vlade Aleksandar Vučić, koji je predvodio srpsku delegaciju, kazao je da očekuje da Srbija do 2019. godine zatvori svih 35 poglavlja, što se, na osnovu dosadašnjih rezultata u ovoj oblasti, može smatrati izuzetno ambicioznim ciljem.

Srbija je otvorila prva poglavlja nakon skoro dve godine od Prve međuvladine konferencija između Evropske unije i Srbije, održane 21. januara 2014. godine, koja je označila formalno pokretanje pristupni pregovora sa EU. Kako je u protekle tri godine otvoreno osam poglavlja, a zatvoreno jedno, znači da su godišnje u proseku otvarana po 2,5 poglavlja, odnosno da su za zatvaranje jednog poglavlja potrebne tri godine.

Srbija je, inače, status zemlje kandidata za članstvo u EU dobila još 1. marta 2012. godine, kada je Evropski savet doneo takvu odluku. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je u aprilu 2008. godine.

- c) U Izveštajima Evropske komisije od 2012. godine konstatuje se strateško opredeljenje Vlade za EU integracije, kao i „izvesni pomaci“ u većem broju različitih oblasti. Ipak, EK istovremeno ponavlja ocene/preporuke/primedbe vezane za oblasti koje su, kako sama navodi, ključne za približavanje Srbije članstvu u EU- pravosuđe, borbu protiv korupcije, slobodu medija i odnosu sa Kosovom.

Napredak Srbije u tim oblastima može se posmatrati kroz upoređivanje mišljenja koje je dobila u početnom i završnom Izveštaju EK , odnosno onom za 2012. i 2016. godinu. U ovakvu komparaciju korisno je uključiti i ocenu EK o njenom ekonomskom napretku, kao i napretku u reformi javne uprave, kako bi se stekla što relevantnija slika o tome.

- Godišnji izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije 2012.
- ✓ Postignut je neznatan napredak u reformi državne uprave. Sistem zapošljavanja i napredovanja u karijeri nije u dovoljnoj meri na bazi zasluga, a zapošljavanje je podložno političkom uticaju.

- ✓ Nezavisna regulatorna tela se suočavaju sa logističkim ograničenjima, a njihove preporuke se ne poštuju dovoljno. Ni ministri ne poštuju uvek njihova mišljenja i preporuke.
- ✓ Neznatni napredak u oblasti reforme pravosuđa, posebno u pogledu njegove nezavisnosti. Pravni okvir ostavlja prostor za politički uticaj na pravosuđe, sistem napredovanja sudija i tužioca prema zaslugama nije dovoljno razvijen, broj zaostalih predmeta je veliki. Neophodno je usvojiti novu strategiju reforme pravosuđa i dodatne mere za jačanje nezavisnosti, nepristrasnosti, stručnosti, odgovornosti i efikasnosti pravosuđa
- ✓ Neznatni napredak u oblasti borbe protiv korupcije. Korupcija je rasprostranjena u mnogim oblastima, a javne nabavke, upravljanje javnim preduzećima, postupci privatizacije i javna potrošnja daju razloge za zabrinutost. Pravosuđe bi moralo da uspostavi dobru praksu osuda, uključujući i "predmete visokog nivoa". Sankcije za predmete korupcije na nižim nivoima su u velikoj većini blage. Malo je učinjeno po pitanju zaštite „zviždača“.
- ✓ Srbija je ostvarila napredak u oblasti policijske saradnje i borbe protiv organizovanog kriminala. Međutim, organizovani kriminal u Srbiji je i dalje ozbiljno pitanje. Pravosnažne presude su i dalje retke.
- ✓ Srbija još uvek treba da ostvari dodatni napredak ka vidljivom i održivom poboljšanju odnosa sa Kosovom, ključnim prioritetom navedenim u mišljenju. Ispunjavanje te obaveze je ključno za napredovanje ka narednoj fazi integracije Srbije u EU, navodi se.
- ✓ Usporavanje ekonomije, kašnjenje ekonomskih reformi, odlaganje strukturnih reformi. Uticaj države na privredu je i dalje veliki. Budžetski deficit je visok, javni dug iznad zakonom propisanog praga, niska stopa zaposlenosti i nepredvidive cene i devizni kurs. Potrebno je sprovođenje hitnih i odlučnih mera konsolidacije, zajedno sa sistemskim reformama javnog sektora.
- ✓ Sprovođenje medijske strategije mora da se ubrza. Transparentnost vlasničke strukture medija još uvek nije osigurana. Pristup oglašavanju u medijima je i dalje pod kontrolom malog broja ekonomskih i političkih aktera, što podrazumeva značajan rizik od uticaja na medije i od samocenzure.
- ✓ Potrebno je ograničiti usvajanje zakona po hitnom postupku

- Godišnji izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije 2016.
- ✓ Srbija je ostvarila izvestan napredak u oblasti reforme javne uprave, ali ona mora da se profesionalizuje i depolitizuje, te da obezbedi transparentnost zapošljavanja i otpuštanja, posebno funkcionera/službenika na višim pozicijama
- ✓ Potrebno je osnažiti nadležanje izvršne vlasti, te pospešiti saradnju izvršne vlasti sa nezavisnim regulatornim telima
- ✓ Pravosuđe je ostvarilo izvestan napredak, ali je neophodno suzbiti politički upliv u ovu oblast, odnosno na izbor sudija i tužilaca, koji je suprotan evropskim standardima. Pravosuđe je opterećeno nagomilanim slučajevima, kao i pomanjkanjem besplatnog sistema zakonske pomoći.
- ✓ Korupcija je i dalje rasprostranjena u mnogim oblastima i nastavlja da bude ozbiljan problem. Na korupciju su posebno osetljiva javna preduzeća, postupci privatizacija i javno- privatna partnerstva. Nužni su bitni rezultati u istragama i donošenju presuda u slučajevima korupcije, uključujući „visoki nivo“.
- ✓ Srbija je ostala posvećena dijalogu sa Prištinom, ali je napredak bio ograničen, i zbog izbornog procesa u Srbiji i same situacije na Kosovu. Potrebni su dalji naponi za implementaciju sporazuma o Kosovu.
- ✓ Srbija je ostvarila umereni napredak u razvoju tržišne ekonomije. Smanjen je budžetski deficit, a izvestan napredak postoji u restrukturiranju javnih preduzeća. Javni dug i je i dalje visok, privatni sektor još uvek otežano posluje, nezaposlenost je i dalje visoka.
- ✓ Ukupan društveni ambijent nije pogodan za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja (medija). U toj oblasti ostvaren je izvestan napredak, ali u toj oblasti nikakvog napretka nije bilo u poslednjih godinu dana.
- ✓ Potrebno je ograničiti usvajanje zakona po hitnom postupku

- **DIREKTNE POSLEDICE UČESTALIH IZBORA PO NARODNU SKUPŠTINU**

- **Zakonodavna pauza i njena "cena" u godinama parlamentarnih izbora**

- U toku izborne 2012., 2014. i 2016. godine Skupština Srbije nije donosila zakone ukupno 16 meseci, odnosno više od 480 dana (44,44 odsto vremena).

- ✓ **Izbori 2012. godine:** Redovni parlamentarni izbori održani su 6. maja 2012. Narodna Skupština Republike Srbije je konstituisana 23. jula. Mada su se druge skupštinske aktivnosti odvijale nakon konstituisanja palamenta, zakonodavna aktivnost je prekinuta na bezmalo pet meseci, pošto zakoni nisu usvajani od 29. februara do 26. jula.

Budžet Skupstine Srbije za 2012. godinu iznosio 3.334.127.000 dinara³⁶, a za parlamentarne izbore bilo je opredeljeno najmanje 2.058.030.190 dinara, što znači da je Skupština za novac izdvojen za te izbore mogla da radi sedam i po meseci (225 dana).

- ✓ **Izbori 2014. godine:** Vanredni parlamentarni izbori održani su 16. marta. Skupština je konstituisana 16. aprila. Mada su se druge skupštinske aktivnosti odvijale nakon konstituisanja, zakoni nisu usvajani četiri meseca, od 26. decembra 2013. do 26. aprila 2014. godine.

Budžet Skupštine Srbije za 2014. godinu³⁷ iznosio je 2.137.611.000 dinara, a za izbore je izdvojeno najmanje 1.970.004.238 dinara, što znači da je Skupština za novac izdvojen za te izbore mogla da radi više od 11 meseci (336 dana).

- ✓ **Izbori 2016. godine:** Vanredni palamentarni izbori održani su 24. aprila 2016. Skupština je konstituisana 6. juna. Iako su se druge skupštinske aktivnosti odvijale nakon konsituisanja, pauza u usvajanju zakona trajala je čak sedam meseci, od 3. marta do 7. oktobra.

Budžet Skupštine Srbije za 2016. godinu³⁸ iznosio je 1.867.843.000 dinara, a za izbore je izdvojeno 1.631.090.769 dinara, što znači da je Skupština za novac izdvojen za te izbore mogla da radi skoro deset i po meseci (319 dana).

³⁶ <http://www.fiskalnisavet.rs/doc/dokumenti/Zakon-o-budzetu-Republike-Srbije-za-2012.pdf>

³⁷ <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2013/4174-13Lat.pdf>

³⁸ <http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/3204-15.pdf>

➤ Usvajanje zakona po hitnom postupku

Skupština Srbije je u vreme održavanja parlamentarnih izbora, 2012., 2014. i 2016. godine, usvojila ukupno 364 zakona, odnosno u proseku 121 godišnje. Republički poslanici su 2012. godine usvojili 130 zakona, 2014- 146, a 2016.- 88 zakona.

Od ukupnog broja usvojenih zakona u te tri izborne godine po hitnom postupku doneto je 257 zakona (70,6 odsto). Poslanici su 2012. godine po hitnom postupku usvojili 88 zakona (67,7 odsto), 2014- 115 (78,77 odsto), a 2016- 54 zakona (61,36 odsto).

Broj zakona koji su u trima najbližim neizbornim godinama (2011., 2013. i 2015.) usvojeni po hitnom postupku značajno je manji nego u godinama kada se organizuju parlamentarni izbori. Prema dostupnim podacima, 2011. godine po hitnom postupku je usvojeno je 99 zakona (44,9 odsto), a 2013. godine- 59 zakona (40,14 odsto).

Na loše posledice usvajanja zakona na ovaj način godinama unazad ukazali su i domaći stručnjaci i Evropska komisija. Oni su kao osnovne nedostatke navodili uskraćivanje javnosti da se upozna sa zakonskim predlogom, nedostatak vremena da se poslanici upoznaju sa predlogom zakona i učestvuju u raspravi u odborima i na plenarnoj sednici, sporan kvalitet usvojenih zakona, zloupotrebu procedure, kao i nejasna obrazloženja.

Po hitnom postupku usvajani su i sistemski zakoni, za koje je u Zakonu o državnoj upravi³⁹, kao i u Poslovniku Vlade propisana obavezna javna rasprava jer „bitno menjaju pravni režim u jednoj oblasti ili uređuju pitanja koja posebno zanimaju javnost“. Na taj način su, recimo, usvojeni Zakon o privremenom uređivanju isplata plata i penzija, Zakon o energetici ili set medijskih zakona, a Zakon o javnom beležništvu je za manje od godinu dana tri puta menjan po hitnom postupku⁴⁰.

Prema Poslovniku Skupštine Srbije⁴¹, zakon može da se donese po hitnom postupku ako se njime uređuju pitanja i odnosi nastali usled okolnosti koje nisu mogle da se predvide, a nedonošenje zakona po hitnom postupku moglo bi da prouzrokuje štetne posledice po život i zdravlje ljudi, bezbednost zemlje i rad organa i organizacija, kao i radi ispunjenja međunarodnih obaveza i usklađivanja propisa s propisima Evropske unije.

Analiza obrazloženja propisa koji su doneti po hitnom postupku, međutim, pokazuje da su objašnjenja hitnosti u velikoj meri nejasna i ne ističu pravi razlog za takvo usvajanje. Pored toga, navode se i obrazloženja koja nisu predviđena Poslovníkom, kao što su, na primer, da

³⁹ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_drzavnoj_upravi.html

⁴⁰ <http://www.pravniportal.com/ocena-javnog-beleznistva-od-strane-saveta-za-borbu-protiv-korupcije/>

⁴¹ [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovník-\(precisceni-tekst\)/ceo-poslovník-\(precisceni-tekst\).1423.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovník-(precisceni-tekst)/ceo-poslovník-(precisceni-tekst).1423.html)

je hitan postupak neophodan zbog kontrola javnih finansija, prikupljanje prihoda ili trošenja javnih finansija⁴².

➤ PRILOG

IZBORI U USTAVU I ZAKONIMA

USTAV REPUBLIKE SRBIJE⁴³

- Izbore za narodne poslanike raspisuje predsednik Republike, 90 dana pre isteka mandata Narodne skupštine, tako da se izbori okončaju u narednih 60 dana.

Predsednik Republike može, na obrazloženi predlog Vlade, raspustiti Narodnu skupštinu.

Vlada ne može predložiti raspuštanje Narodne skupštine, ako je podnet predlog da joj se izglasa nepoverenje ili ako je postavila pitanje svoga poverenja.

Narodna skupština se raspušta ako u roku od 90 dana od dana konstituisanja ne izabere Vladu.

Narodna skupština ne može biti raspuštena za vreme ratnog ili vanrednog stanja.

Predsednik Republike dužan je da ukazom raspusti Narodnu skupštinu u slučajevima određenim Ustavom.

Istovremeno sa raspuštanjem Narodne skupštine predsednik Republike raspisuje izbore za narodne poslanike, tako da se izbori okončaju najkasnije za 60 dana od dana raspisivanja.

Narodna skupština koja je raspuštena vrši samo tekuće ili neodložne poslove, određene zakonom. U slučaju proglašenja ratnog ili vanrednog stanja ponovo se uspostavlja njena puna nadležnost, koja traje do okončanja ratnog, odnosno vanrednog stanja.

- Predsednik Republike bira se na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom.

⁴² <http://crt.a.org.rs/articles/79>

⁴³ <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/139-100028/ustav-republike-srbije>

Izbore za predsednika Republike raspisuje predsednik Narodne skupštine 90 dana pre isteka mandata predsednika Republike, tako da se izbori okončaju u narednih 60 dana, u skladu sa zakonom.

Kad predsednik Republike podnese ostavku, on o tome obaveštava javnost i predsednika Narodne skupštine.

Danom podnošenja ostavke, predsedniku Republike prestaje mandat.

Predsednik Republike razrešava se zbog povrede Ustava, odlukom Narodne skupštine, glasovima najmanje dve trećine narodnih poslanika.

Postupak za razrešenje može da pokrene Narodna skupština, na predlog najmanje jedne trećine narodnih poslanika.

ZAKON O NARODNOJ SKUPŠTINI⁴⁴

U slučaju raspuštanja Narodna skupština, odnosno nadležni odbor Narodne skupštine vrši samo tekuće ili neodložne poslove, a naročito:

- 1) rešavanje mandatno-imunitetskih pitanja,
- 2) ostvarivanje međunarodne saradnje u skladu sa ovim zakonom,
- 3) pojedine slučajeve rešavanja materijalno - statusnih pitanja narodnih poslanika i drugih izabranih i imenovanih lica,
- 4) ako su vezani za zakonski rok ili to nalažu potrebe države“.

ZAKON O PREDSEDNIKU REPUBLIKE⁴⁵

Predsednik Republike može da raspusti Narodnu skupštinu na obrazloženi predlog Vlade.

Predsednik Republike dužan je da raspusti Narodnu skupštinu u slučajevima koji su određeni Ustavom.

U oba slučaja, sa ukazom o raspuštanju Narodne skupštine predsednik Republike donosi odluku kojom raspisuje izbore za narodne poslanike.

Predsednik Republike ne može da raspusti Narodnu skupštinu dok traje ratno ili vanredno

Mandat predsednika Republike prestaje kad istekne vreme na koje je izabran.

⁴⁴ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_narodnoj_skupstini.html

⁴⁵ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_predsedniku_republike.html

Pre isteka vremena na koje je izabran, predsedniku Republike mandat prestaje ako podnese ostavku ili ako bude razrešen.

Predsednik Republike može podneti pismenu ostavku, koju dostavlja predsedniku Narodne skupštine.

Mandat predsednika Republike prestaje kad ostavka prispe u Narodnu skupštinu.

Predsednik Republike dužan je da obavesti javnost o tome da je podneo ostavku i pri tome može da obrazloži ostavku.

Razrešenje predsednika Republike može Narodnoj skupštini da predloži najmanje jedna trećina narodnih poslanika ako smatra da je on povredio Ustav, a postupak za razrešenje pokreće se većinom glasova svih narodnih poslanika.

Ustavni sud dužan je da u roku od 45 dana od dana kad je pokrenut postupak za razrešenje odluči o tome da li je predsednik Republike povredio Ustav.

Ako Ustavni sud odluči da je predsednik Republike povredio Ustav, predsednik Republike se razrešava ako za njegovo razrešenje glasaju dve trećine narodnih poslanika.

Ako Ustavni sud odluči da predsednik Republike nije povredio Ustav, postupak za razrešenje se obustavlja kad odluka Ustavnog suda bude objavljena u "Službenom glasniku Republike Srbije".

ZAKON O FINANSIRANJU POLITIČKIH AKTIVNOSTI

Sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje obezbeđuju se u godini u kojoj se održavaju redovni izbori, u iznosu od 0,07 odsto poreskih prihoda budžeta Republike Srbije, poreskih prihoda budžeta autonomne pokrajine, odnosno poreskih prihoda budžeta jedinice lokalne samouprave, za godinu za koju se budžet donosi.

U slučaju održavanja vanrednih izbora, nadležni organi su dužni da obezbede sredstva predviđena u stavu 1. ovog člana.

Sredstva u visini od 20 odsto raspoređuju se u jednakim iznosima podnosiocima proglašanih izbornih lista koji su prilikom podnošenja izborne liste dali izjavu da će koristiti sredstava iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje. Ova sredstva uplaćuju se u roku od pet dana od dana proglašenja svih izbornih lista.

Preostali deo sredstava (80 odsto) dodeljuje se podnosiocima izbornih lista koje su osvojile mandate, srazmerno broju osvojenih mandata, u roku od pet dana od dana proglašenja izbornih rezultata, bez obzira da li su koristili sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje.

U slučaju održavanja izbora po većinskom izbornom sistemu, sredstva iz člana 20. ovog zakona u visini od 50 odsto raspoređuju se u jednakim iznosima predlagačima kandidata koji su prilikom podnošenja kandidature dali izjavu da će koristiti sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje. Ova sredstva uplaćuju se predlagačima kandidata u roku od pet dana od dana utvrđivanja konačne liste kandidata.

Sredstva za izbornu kampanju iz javnih izvora raspodeljuje ministarstvo nadležno za poslove finansija, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave.

Za finansiranje troškova izborne kampanje politički subjekat može prikupljati sredstva iz privatnih izvora.

Troškovi izborne kampanje su troškovi političke aktivnosti u toku izborne kampanje.

Na svako iznajmljivanje termina u medijima primenjuju se propisi i pravila kojima se uređuje postupanje medija u izbornoj kampanji.

U svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje izborne kampanje, politički subjekat otvara poseban račun, koji se ne može koristiti u druge svrhe.

Sva sredstva namenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju se na račun i sva plaćanja troškova izborne kampanje vrše se sa tog računa.

Politički subjekat koji je dao izjavu da namerava da koristi sredstva iz javnih izvora za pokriće troškova izborne kampanje dužan je da položi izbornu jemstvo.

Izbornu jemstvo sastoji se u polaganju gotovog novca, bankarske garancije, državnih hartija od vrednosti ili u stavljanju hipoteke za iznos jemstva na nepokretnoj imovini lica koje daje jemstvo.

Sredstva izbornog jemstva dostavljaju se ili polažu kod ministarstva nadležnog za poslove finansija, odnosno nadležnog organa uprave autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, u roku od tri dana od dana proglašenja svih izbornih lista, odnosno utvrđivanja konačne liste kandidata.

Autori:

ZORICA MILADINOVIĆ

JOVANA STRAHINIĆ